

GOVERNMENT DIPLOMA IN CO-OPERATION AND ACCOUNTANCY

SUNDAY, 25th MAY 2025

(Time : 10.00 A.M. to 1.00 P.M.)

(Maximum Marks —100)

CO-OPERATIVE LAWS AND OTHER LAWS

PAPER-V

(Version – English and Marathi)

- N.B. :—** (1) From Part-I, Question No. 1 is compulsory.
(2) Solve any three (3) questions from Part-I, Excluding Question No. 1.
(3) Both Questions from Part-II are compulsory.
(4) English version shall be considered as authentic.
(5) Question No. 1 carries 18 Marks and all other questions from Part-I carry 14 Marks each.
(6) Questions from Part-II carry 20 Marks each.

Part-I		Marks
1. (A) Fill in the blanks.		6
(1) The Maharashtra Co-operative Societies Act, 1960 came into force on		
(2) Under Section of Maharashtra Co-operative Societies Act, 1960 the Registrar of Co-operative Societies is responsible for the registration of Co-operative Societies.		
(3) A Co-operative Societies bye-laws are required to approved by the under, the Maharashtra Co-operative Societies Act, 1960.		
(4) An appeal is made to the Co-operative Court under Section of M.C.S. Act, 1960.		
(5) has been established for the elections of Co-operative Societies.		
(6) The first Co-operative Societies Act in India was enacted in the year		
(B) State true or false with explanation.		12
(1) The first general meeting has to be convened within 5 (five) months after the registration of Co-operative Societies.		
(2) Rectification Report of Audit prepare in 'Z' form.		
(3) Financial year of Co-operative Society is 1st May to 30th April.		
(4) Jurisdiction of Multi-State Co-operative Society is less than one State of India.		
(5) Money lender's year starts from 1st January and ends on 31st December.		
(6) Audit of Co-operative Society is conducted as per Section, 75 of the Maharashtra Co-operative Societies Act, 1960.		
2. (A) State rights and duties of an Agricultural Produce Market Committee (APMC) in Maharashtra.		7
(B) State key features of the Multi-State Co-operative Societies Act, 2002.		7

3. (A) Explain powers and functions of the AGM. 7
 (B) State offences and penalties under the MCS Act, 1960 and MCS Rule, 1961. 7
4. (A) Explain the power to seize the records and property of Registrar. 7
 (B) Explain various types of Audits to ensure financial transparency. 7
5. (A) Explain key features of 97th Constitutional Amendment. 7
 (B) State the procedure of Redeveloping of Co-operative Housing Society. 7

Part-II

6. Write short notes (any five). 20
- (a) State Power / Rights of Auditor.
 (b) Various types of member of Co-operative Society
 (c) Cyber Security.
 (d) Key features of the Land Revenue Code, 1966.
 (e) State features of Civil Procedure Code (CPC) 1908.
 (f) Salient features of Indian Contract Act, 1872.
 (g) Key Duties of money lenders under the Maharashtra Money Lenders Act, 2014.
7. Describe the following (any four). 20
- (a) State difference between Maharashtra Apartment Act, 1970 and Maharashtra Ownership Flat Act, 1963.
 (b) Powers of Registrar under Maharashtra Co-operative Society Act, 1960.
 (c) State contract farming.
 (d) Key features of the State Co-operative Election Authority.
 (e) Explain Raw Cotton (Control) Act, 1971.
 (f) State function of Primary Agricultural Credit Society.

मराठी रूपांतर

सहकारी कायदे व इतर कायदे

पेपर क्र. ५

- सूचना :- (१) विभाग-१ मधील प्रश्न क्रमांक १ अनिवार्य आहे.
 (२) विभाग-१ मधील प्रश्न क्रमांक १ व्यतिरिक्त इतर कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत.
 (३) विभाग-२ मधील सर्व (दोन्ही) प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (४) इंग्रजी प्रश्नपत्रिका अधिकृत मानण्यात येईल.
 (५) प्रश्न क्रमांक १ साठी १८ गुण आहेत. विभाग-१ मधील उर्वरित प्रश्न प्रत्येकी १४ गुणांचे आहेत.
 (६) विभाग-२ मधील प्रश्नांना प्रत्येकी २० गुण आहेत.

विभाग-१

गुण

१. (अ) रिकाम्या जागा भरा.

६

- (१) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० हा कायदा पासून लागू करण्यात आला.
 (२) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० मधील कलम नुसार सहकारी संस्थेची नोंदणी करण्याची जबाबदारी निबंधकावर आहे.
 (३) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० नुसार सहकारी संस्थेच्या उपविधीत दुरुस्ती यांच्या मान्यतेने करण्यात येते.
 (४) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० मधील नुसार सहकारी न्यायालयात अपील दाखल करण्यात येते.
 (५) सहकारी संस्थांच्या निवडणुकीसाठी ची स्थापना करण्यात आलेली आहे.
 (६) भारतामध्ये पहिला सहकारी संस्थांचा कायदा सन मध्ये करण्यात आला.
 (ब) चूक किंवा बरोबर ते स्पष्टीकरणासह सांगा.

१२

- (१) पहिली सर्वसाधारण सभा सहकारी संस्थांच्या नोंदणीनंतर ५ महिन्यांत बोलाविण्यात येते.
 (२) लेखापरीक्षण अहवालाचा दोष दुरुस्ती अहवाल 'झेड' नमुन्यात तयार करण्यात येतो.
 (३) सहकारी संस्थांचे आर्थिक वर्ष १ मे ते ३० एप्रिल असते.
 (४) बहुराज्यीय सहकारी संस्थांचे कार्यक्षेत्र एका राज्यापेक्षा कमी असते.
 (५) सावकारांचे आर्थिक वर्ष १ जानेवारीला सुरू होते आणि ३१ डिसेंबरला समाप्त होते.
 (६) सहकारी संस्थांचे लेखापरीक्षण, महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० मधील कलम ७५ नुसार करण्यात येते.

२. (अ) कृषी उत्पन्न बाजार समितीची कर्तव्ये आणि हक्क लिहा.

७

(ब) बहुराज्यीय सहकारी संस्था कायदा, २००२ यामधील प्रमुख तरतुदी स्पष्ट करा.

७

३. (अ) वार्षिक सर्वसाधारण सभेचे अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा. ७
- (ब) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० आणि नियम, १९६१ यामधील गुन्हे आणि शिक्षा याबाबतच्या तरतुदी लिहा. ७
४. (अ) संस्थेचे दफ्तर आणि मालमत्ता जप्त करणेबाबत निबंधकाचे अधिकार स्पष्ट करा. ७
- (ब) लेखापरीक्षणाचे विविध प्रकार लिहा. ७
५. (अ) ९७ वी घटना दुरुस्तीची प्रमुख वैशिष्ट्ये लिहा. ७
- (ब) सहकारी गृहनिर्माण संस्थांच्या पुनर्विकासाची प्रक्रिया विशद करा. ७

विभाग-२

६. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार). २०
- (अ) लेखापरीक्षकाचे अधिकार आणि कर्तव्ये.
- (ब) सहकारी संस्थांच्या सभासदत्वाचे विविध प्रकार.
- (क) सायबर सुरक्षितता.
- (ड) महाराष्ट्र जमीन महसूल कायदा, १९६६ यामधील प्रमुख तरतुदी लिहा.
- (इ) नागरी प्रक्रिया संहिता, १९०८ यामधील प्रमुख तरतुदी लिहा.
- (फ) भारतीय करार कायदा, १८७२.
- (ग) महाराष्ट्र सावकारी कायदा, २०१४ नुसार सावकाराची कर्तव्ये.
७. थोडक्यात लिहा (कोणतेही चार). २०
- (अ) फरक स्पष्ट करा -
- महाराष्ट्र अपार्टमेंट ॲक्ट, १९७० आणि महाराष्ट्र ओनरशिप फ्लॅट ॲक्ट, १९६३.
- (ब) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० यानुसार निबंधकाचे अधिकार स्पष्ट करा.
- (क) कराराची शेतीबाबत माहिती लिहा.
- (ड) 'राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरण' वैशिष्ट्ये लिहा.
- (इ) स्पष्ट करा - महाराष्ट्र कच्चा कापूस कायदा, १९७१.
- (फ) प्राथमिक कृषी पतपुरवठा संस्थेची कार्ये लिहा.